

УДК 327(82)(045)

М.Ф. ЗАБОЛОТНА

ФАКТОРИ ІНТЕГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ АРГЕНТИНИ

Заболотна Марія Федорівна – магістр міжнародних відносин, Маріупольський державний університет

Визначено та проаналізовано основні чинники, що зумовлюють інтеграційний курс Аргентини та її участь у регіональних організаціях в Латинській Америці.

Ключові слова: зовнішня політика, інтеграція, регіональне лідерство.

Определены и проанализированы основные факторы, обуславливающие интеграционный курс Аргентины и ее участие в региональных организациях в Латинской Америке.

Ключевые слова: внешняя политика, интеграция, региональное лидерство.

Identified and analyzed the key factors that determine the course of integration of Argentina and its participation in regional organizations in Latin America.

Keywords: foreign policy, integration, regional leadership.

© М.Ф. Заболотна, 2012

Постановка проблеми. Регіон Латинської Америки та Карибського басейну послідовно зміцнює свої позиції як один із центрів впливу в багатоплярному світі. Тут відбуваються активні інтеграційні процеси, які дозволяють країнам регіону зміцнювати регіональне співробітництво, консолідувати свої позиції у світовій політиці та економіці, сприяють формуванню важливого центру розвитку сучасного багатоплярного світу.

Аргентина є одним з провідних акторів у Латинській Америці. Вона має великий економічний та політичний вплив та є важливим учасником міжнародних відносин. Особливе місце у зовнішній політиці Аргентини займає процес регіональної інтеграції. Саме це й обумовлює актуальність обраної теми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості інтеграційної політики Аргентини не отримали належного висвітлення у вітчизняній літературі. Тому важливе значення мають праці іноземних авторів: О. Дабене, П. Калверт, Г. Сміт [13-15] та ін. Вони належним чином висвітлюють основні вектори політики Аргентини та визначають її роль в інтеграційних процесах у регіоні.

Мета дослідження. Визначення основних факторів, які впливають на розвиток інтеграційної політики Аргентини.

Виклад основного матеріалу дослідження. Латиноамериканське інтеграційне будівництво має розгалужений та багаторівневий характер, яке забезпечується завдяки участі у ньому як державних, так і недержавних інститутів. При цьому в регіоні налічується більше двадцяти різних інтеграційних об'єднань і асоціацій.

Сучасна соціально-політична ситуація в Латинській Америці багато в чому – продукт важких наслідків реформ 90-х років. Після періоду домінування в регіоні неоліберального фундаменталізму, в якості антитези на перший план вийшли національно орієнтовані підходи та концепції. У центрі уваги опинилися питання, пов'язані з відстоюванням суверенітету та національних економічних ін-

тересів, соціально захищеністю різних категорій населення, зміцненням інститутів громадянського суспільства. На початку XXI століття регіон зійшов з неоліберальної орбіти і почав вибудовувати іншу, альтернативну парадигму суспільного розвитку [11, с. 77-78].

На сьогоднішній день Аргентина займає провідне місце в Латинській Америці за багатьма показниками, починаючи від економічного розвитку й внутрішньополітичної стабільності і закінчуючи провідною роллю в процесі регіоналізації й участю в регіональних інтеграційних об'єднаннях.

Суттєві зміни у зовнішній політиці Аргентини розпочалися з 2003 р., після обрання президентом Нестора Кіршнера. Він визначив істотно новий зовнішньополітичний курс для держави, відмовившись від колишнього прямування Буенос-Айреса в руслі політики Вашингтона, властивого країні в епоху неоліберальних реформ. Крах аргентинської економіки змусив президента повернутися до традиційної політичної ідеології його Хустісіалістської партії і країни в цілому - перонізму. Вона включає такі компоненти, як популізм і автаркія, тобто опора на власні сили і відмова від орієнтації лише на одну країну [1, с. 20-21].

Крістіна Кіршнер (чинний президент з 2007 р.) продовжує політику свого чоловіка. Вона повністю відійшла від курсу неолібералізму. Поворот в економіці і зовнішній політиці вдало збігся зі зміною політичної ситуації в Латинській Америці в цілому, коли до влади в ряді держав регіону прийшли ліві сили. Їх метою стало проведення незалежного курсу по відношенню до США. Тому Аргентина після відходу від Вашингтона дуже вдало вписалась в нову політичну конфігурацію на континенті. У результаті вона почала зближення з такими країнами, як Венесуела, Болівія та Еквадор [2, с. 14-16].

На сучасному етапі Аргентина активно розвивається як регіональний лідер. Це під впливом таких факторів, як: геополітичний (вдале розташування, велика за площею територія, велика кількість корисних копалин); військо-

во-політичний (постійне прагнення до регіонального лідерства, часта зміна правлячих режимів, територіальні конфлікти); економічний (аграрно-індустріальний напрямок, високий рівень розвитку економіки в регіоні, активні експортно-імпорتنі відносини з торгівельними партнерами).

Вищезазначені фактори обумовили основні концептуальні засади зовнішньої політики Аргентини. К. Кіршнер продовжує дотримуватися в основному політичного напрямку запропонованого попереднім президентом – Н.Кіршнером. Вона підтримує розвиток країни у ракурсі тенденцій піронізму. Ідеї перонізму (або хустісіалізму, від ісп. *justicia* – «справедливість» та *socialism* – «соціалізм») характеризуються популістично-націоналістичними настроями в Аргентині [16]. За основу стала ідеологія, що поєднує в собі аргентинський націоналізм та ідеї християнського соціалізму. Течія викликає суперечливе відношення до себе, хоча багато хто критикує її, вказуючи на чимало спільних рис з італійським фашизмом, проте партія знаходить велику підтримку в аргентинському суспільстві, сучасна пероністська партія «Фронт за перемогу» має більшість в обох палатах парламенту [8, с. 125-126].

Інтеграційні процеси виступають пріоритетом у зовнішньополітичній доктрині. Перш за все це пов'язано з боротьбою за лідерство в регіоні. Інтеграція сприяє розвитку країни як впливового актора міжнародних відносин.

Аргентина завжди займала особливе становище в Латинській Америці. Країна з гарним економічним потенціалом, вдалим географічним розташуванням завжди намагалася посилити свій політичний вплив у регіоні. Це пояснює постійне прагнення з боку Аргентини до активізації інтеграційних процесів.

На формування сучасного становища Аргентини, як одного з лідерів латиноамериканського регіону, впливають ряд чинників, серед яких першочергове значення займають геополітичне положення держави, військово-політичний розвиток та економічне становище [13, с. 7-9].

Найбільший вплив на формування зовнішньої політики Аргентини має геополітичний фактор. Аргентинська Республіка розташована в південній частині Південної Америки на схід від Андів. За площею (2780,4 тис. кв. км) вона поступається тільки Бразилії (8514,2 тис. кв. км). До складу території, крім материкової частини, входить східна частина острова Вогняна Земля й інші невеликі острови. Фолклендські (Мальвінські) острови в Атлантичному океані є спірною територією між Аргентиною й Великобританією.

В країні проживає близько 39 млн. чоловік. Населення розміщено по країні дуже нерівномірно. Більша його частина (70%) зосереджена в районі Пампи. За кількістю населення держава посідає 4 місце в регіоні після Бразилії, Мексики та Колумбії. Тобто, Аргентина – одна з найбільших держав у Латинській Америці за площею та кількістю населення, що дозволяє їй претендувати на роль регіонального лідера. Територіально держава розташована у вигідному з географічної точки

зору місці, що впливає на сталий розвиток її економіки, а людські ресурси дозволяють забезпечити виробництва Аргентини робочою силою, до того ж, кількість населення враховується при наданні кількості місць під час голосування в багатьох міжнародних організаціях членом яких є Аргентина.

Східні береги Аргентини омиваються водами Атлантичного океану, а на крайньому півдні – субантарктичними водами. Три чверті її кордонів – сухопутні. Як було вже зазначено, на сході Аргентина має широкий вихід до Атлантичного океану; довжина берегової лінії – 2500 км. Велика протяжність морських кордонів сприяла розвитку її зовнішніх економічних зв'язків. Отже, Аргентина має досить вигідне економіко-географічне положення, завдяки якому її можна вважати морською державою, що дозволяє їй розвивати зовнішні економічні відносини з іншими країнами, завдяки морському транспорту.

Також країна має сухопутні кордони із сусідніми державами, з якими може вести вигідні торговельні відносини. Вони проходять в основному по природних межах на заході – з Чилі й на північно-заході – з Болівією – по Андах; на півночі й південному сході – з Парагваєм, Бразилією й Уругваєм – по річках Пилькомайо, Парагвай, Уругвай. Таким чином, Аргентина має спільні кордони з п'ятьма важливими в економіко-політичному плані державами регіону, що з одного боку дозволяє їй налагоджувати вигідне співробітництво прикордонних областей та активно розвивати економічні відносини зі своїми сусідами. Проте з іншого боку таке розташування ставить перед Аргентиною питання про національну безпеку державних кордонів і є причиною кількох територіальних конфліктів з сусідами [12, с. 103-105].

Таке різноманіття природних ресурсів дозволяє Аргентині самостійно забезпечувати свої потреби у промисловості та частково їх експортувати. Крім того, вигідне географічне розташування та придатні до успішної зовнішньоекономічної морської торгівлі кордони, багате різноманіття природних ресурсів роблять Аргентину незалежною від імпорту сировини.

Військово-політичний розвиток Аргентини є одним з найголовніших факторів, що вплинули на формування її регіональної політики та міжнародних зв'язків у цілому. Особливість еволюції внутрішньої політики держави полягає у її нестабільності та швидких темпах змін правлячих кабінетів, які мали різні погляди на зовнішньополітичні пріоритети. Крім того, Аргентина є відносно молодою демократичною державою. До 1983 р. в країні була антинародна та антинаціональна політика воєнної хунти, що призвела до нестабільної зовнішньої політики, тяжкого економічного становища та масових невдоволень серед населення [15].

Незабаром, після приходу Гальтьєрі до влади, почалися масові демонстрації протесту проти зростання цін, безробіття і порушень прав людини. Намагаючись відвернути увагу населення від внутрішніх проблем і об'єднати країну під будь-яким популярним гаслом, хунта вирішила здійснити вторгнення на Фолклендські острови (звані в Ар-

гентині Мальвінськими). Схильний до національно-патріотичної риторики президент Р. Рейган без пошани відносився до проявів націоналізму інших країн, якщо ті не відповідали американським інтересам. Байдужість до «чужого націоналізму», зокрема латиноамериканського, сприяла виникненню спалаху відчуження у відносинах з державами Латинської Америки, у зв'язку з так званою Фолклендською кризою.

Її суть полягала в тому, що на Фолклендські (Мальвінські – за аргентинською версією), Південні острови і острови Сандвічови Південна Георгія біля берегів Аргентини претендували дві країни – Аргентина і Великобританія. Право на острови аргентинська сторона обґрунтовувала спираючись на той факт, що до їх завоювання Великобританією в 1833 р. острова належали Аргентині. Британська ж сторона вказувала на те, що населення островів складало лише вихідці з Великобританії, як бажали зберегти британське підданство [5, с. 204-208].

Стабілізація відносин з Великобританією відбулась лише у жовтні 1998 р., коли президент Менем відвідав Великобританію з першим офіційним візитом після Фолклендського конфлікту. Цей візит сприяв налагодженню дипломатичних відносин і зміцненню економічних зв'язків між двома країнами.

З середини 80-х рр. ХХ ст. в Аргентині розпочинають наступний період історичного та політичного розвитку, який є повною протилежністю попереднім десятиріччям, бо держава вступає в етап початку свого демократичного розвитку. Залежно від нової внутрішньополітичної ситуації й курс зовнішньої політики було повністю змінено.

Для Аргентини характерним є ряд напрямків зовнішньополітичної активності: дії, пов'язані з врегулюванням прикордонних конфліктів, самостійність у відносинах з США, участь в інтеграційних процесах. Список напрямків не випадковий. Саме вони характеризують кардинальні зміни зовнішньої політики.

Важливою частиною регіональної співпраці Аргентини є політика в галузі безпеки. В ракурсі розуміння аргентинського уряду це досить багатостороннє питання, яке охоплює такі сучасні проблеми, як: роззброєння, позиції щодо міжнародних та локальних конфліктів, інструменти і форми забезпечення державної безпеки. У питаннях глобальної безпеки аргентинське керівництво надає важливого значення подальшому розвитку процесів роззброювання. Аргентина велику роль приділяє власній безпеці. Відносини з сусідами є достатньо спокійними, але країна все одно вимушена постійно контролювати захист власних кордонів. До Московського договору 1963 р. про заборону випробувань у трьох середовищах Аргентина приєдналася в 1987 р. До Договору Тлателолко про заборону ядерної зброї в Латинській Америці Буенос-Айрес приєднався в 1994 р. Разом із Бразилією Аргентина активно просуває ініціативу створення Зони миру й співробітництва в Південній Атлантиці. Аргентина завжди брала активну участь в міжнародних та регіональних організаціях: ОАД (з 1948 р.), ООН (1945 р.), МВФ, МЕРКОСУР (1991

р.) та ін. [17]. За допомогою участі в цих організаціях Аргентина міцно закріплює свої позиції на міжнародній арені. Це дозволяє їй активно співпрацювати та налагоджувати політичні та економічні зв'язки з іншими країнами. Аргентина втілює в життя плани щодо розвитку країни й регіону в цілому, а також закріплює свої позиції як активного актора міжнародних відносин [10, с. 35-37].

Особлива увага щодо економічного розвитку завжди була пріоритетним фактором для будь-якого з правлячих кабінетів країни. Аргентина – аграрно-індустріальна країна, одна з найбільш розвинених в економічному відношенні країн Латинської Америки. За рівнем розвитку промисловості вона значно наблизилася до індустріально розвинених країн. Аргентина відзначається відносно високим рівнем розвитку сільського господарства, досить різноманітною структурою сільськогосподарського виробництва. Вона майже повністю задовольняє свої потреби в продовольстві і є одним із провідних експортерів його на світовий ринок [14].

90-ті роки для Латинської Америки стали десятиліттями якісних зрушень у політичній та економічній сфері, які суттєво вплинули на міжнародну діяльність держав цього регіону. Подолавши наслідки «втраченого для розвитку десятиліття» – 80-х років, більшість країн регіону знаходяться на етапі економічного зростання. І якщо середній показник приросту ВВП по регіону становив на рік близько 2 %, то у провідних держав – Аргентині, Бразилії – він щорічно як мінімум удвічі перевищував цей показник [3].

Перехід Аргентини до вільних ринкових відносин почався із прийняття в 1989 р. «Закона про надзвичайні економічні заходи» (Economic Emergency Act), що скасував режим директивного стимулювання промисловості й поклав початок широкомасштабній програмі перетворень, що зачіпала ринки капіталу, внутрішній ринок товарів і послуг, діяльність державних компаній. Процес дерегулювання економіки містив у собі скасування правил, що обмежували вільну конкуренцію й ускладнювали розвиток ринку. Основні заходи стосувалися зняття обмежень на процентні ставки, рівень цін і заробітної плати [6, с. 76-78].

В економічному плані Аргентина орієнтується насамперед на країни МЕРКОСУР, країни ЄС – Італію, Іспанію, Францію, Німеччину, Нідерланди, а також на держави-члени НАФТА. Крім того, продовжує зберігатися тенденція до активізації її торгівлі з країнами АТР, особливо з Японією, Китаєм, Південною Кореєю, Тайванем [4; 42-43].

Особлива роль у зовнішньополітичній концепції Аргентини у плані інтеграції відводиться МЕРКОСУР. Ця організація є важливим елементом міжнародного інтеграційного процесу в цілому. Багато в чому через неї відображається відношення самої Аргентини до міжнародних процесів (не лише економічних) і різних держав, особливо – до США [7, с. 107-109].

Таким чином, активна участь в інтеграційних процесах забезпечує Аргентині всебічний розвиток. Акцент на інтеграцію в зовнішньополітичній док-

трині Аргентини пояснюється тим, що країна прагне закріпити позиції провідного актора регіону та просувати власні інтереси в різних сферах.

Опираючись на механізми, що формуються, аргентинці мають намір вибудувати більш збалансовані відносини із провідними світовими центрами впливу, насамперед із США та країнами ЄС, Японією, Китаєм, Індією. Таким чином, при оцінці перспектив співробітництва в першу чергу ставилися економічні інтереси та завдання забезпечити розвиток країни [9, с. 219-220].

На даному етапі Аргентина – це демократична країна, що динамічно розвивається. Завдяки своїй активній зовнішньополітичній діяльності вона є надійним партнером та лідером в латиноамериканському регіоні. Сучасна зовнішньополітична стратегія Аргентини є досить зваженою й реалістичною. Відмова від геополітичних схем дозволила уряду К. Киршнер проводити обережну міжнародну політику, що сприяє рішенню соціальних та економічних проблем.

Висновки. Формування інтеграційної політики відбувається під дією багатьох чинників. Аргентина є одним з лідерів у Латинській Америці. Це пов'язано з її географічним розташуванням. Вигідне положення надає всі умови для активного розвитку країни.

Опираючись на механізми, що формуються, південноамериканського співробітництва, аргентинці мають намір вибудувати більш збалансовані відносини із провідними світовими центрами впливу, насамперед із США та країнами ЄС. Це дасть змогу державі активніше брати участь у вирішенні питань роззброєння та міжнародної безпеки.

Пріоритетним фактором інтеграційної політики Аргентини є вирішення економічних завдань. Створення МЕРКОСУР та участь у регіональних організаціях для уряду Аргентини є ефективним інструментом економічного розвитку.

Таким чином, саме сукупність усіх перерахованих вище факторів і впливає на розвиток інтеграційної політики Аргентини.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бредихін А.В. Ретроспектива державного будівництва в Аргентині: теоретико-методологічний аспект / А.В. Бредихін // Наука. Релігія. Суспільство. – 2008. – № 2. – С. 20-25.
2. Бушуев В.Г. Латинская Америка – США: Революция и контрреволюция / В.Г. Бушуев // Наука. Релігія. Суспільство. – 2000. – № 7. – С. 13-19.
3. Ванчук Г.П. Внешняя политика Аргентины [Электронный ресурс] / Г.П. Ванчук. – Режим доступа : www.agriagency.com.ua/news/10202.html. – Дата доступа: 20.02.2011.
4. Вольский В.А. Аргентина: тенденции экономического и социально-политического развития / В.А. Вольский. – М.: Наука, 2008. – 336 с.
5. Глинкин Н.В. Внешняя политика Латинской Америки / Н.В. Глинкин. – М.: Международные отношения, 1992. – 302с.
6. Зайцев Н.Г. Латинская Америка: интеграция в регионе и борьба за экономическую самостоятельность / Н.Г. Зайцев. – М.: Международные отношения, 2007. – 178 с.
7. Ковалев Е.В. Латинская Америка: аграрные реформы и экономическое развитие / Е. В. Ковалев. – М.: Международные отношения, 1992. – 234 с.
8. Коваль Б.И. Латинская Америка: революция и современность / Б.И. Коваль. – М.: Международные отношения, 1996. – С. 123-145.
9. Косарев Е.А. Экономическая интеграция Латинской Америки и США / Е.А. Косарев. – М.: Международные отношения, 2001. – 291 с.
10. Крылов С.А. Многосторонняя дипломатия / С.А. Крылов // Латинская Америка. – 2006. – № 1. – С. 32-42.
11. Пименова Р.А. Аргентина / Р.А. Пименова. – М.: Мысль, 1997. – 240 с.
12. Пименова Р.А. Экономико-географическая характеристика Аргентины / Р.А. Пименова. – М.: Мысль, 1999. – 130 с.
13. Dabenet O. The Argentine foreign policy in the context of regional integration / O. Dabenet // *Diplomacia, Estrategia, Política. Brasilia*. – 2004. – Vol. 1, № 1. October / December. – P. 5-21.
14. Calvert P. Foreign policy of Argentina [Electronic resource] / P. Calvert. – Mode of access: <http://www.polarg.org/argentinas-foreign-policy.htm>. – Date of access: 4.12.2010.
15. Smith G. What is Argentina's foreign policy [Electronic resource] / G. Smith. – Mode of access: <http://www.southernaffairs.org/2008/04/argentinas-foreign-policy-part-iv.htm>. – Date of access: 30.09.2009.
16. Palabras del Presidente de la nación, Doctor Nestor Kirchner, durante la ceremonia de inauguración de la IV Cumbre de las Américas, en la ciudad de Mar del Plata [Recursos electrónicos]. – Acceder al modo : <http://www.presidencia.gov.ar>. – Fecha de acceso: 21.11.2006.
17. Tratado de Asunción, Capítulo 2 [Recursos electrónicos]. – Acceder al modo: <http://www.sice.oas.org/trade/MRCSRS/treaty-suns.asp>. – Fecha de acceso: 27.02.2010.